VASTAANOTTAJA
Eduskunnan talousvaliokunta

Asia: E 174/2022 vp

Lausunto: Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto Vihreän kehityksen ohjelman teollisuussuunnitelma: EU:n hiilineutraali teollisuus kehityksen kärkeen

Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto koskien asiaa E 174/2022 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto Vihreän kehityksen ohjelman teollisuussuunnitelma: EU:n hiilineutraali teollisuus kehityksen kärkeen. Suomen Yrittäjät pitää yritysten ja teollisuuden vihreää siirtymää sekä hiilineutraaliustavoitteiden edistämistä tukevia toimia tervetulleina. Tuemme komission pyrkimystä kiihdyttää vihreää ja digitaalista siirtymää. Ennakoitava, nopea, ymmärrettävä ja hyvin toimiva sääntely-ympäristö on keskeinen onnistuneen siirtymän mahdollistava tekijä. Siirtymää hidastavat kestävyysmurroksen pullonkaulat on ratkaistava nopeasti ja oikeudenmukaisesti.

Keskeiset huomiot

Suomen Yrittäjät yhtyy suurelta osin esitettyyn Suomen kantaan. Perusmuistiossa todetaan, että Suomi on sitoutunut edistämään yritysten ja toimialojen vihreää siirtymää osana hallitusohjelman ja ilmastolain mukaista tavoitetta saavuttaa hiilineutraalius vuonna 2035 ja tukee komission tavoitetta entisestään nopeuttaa vihreän ja digitaalisen siirtymän toteutumista. Suomi myös jakaa kannassaan komission käsityksen siitä, että Euroopan siirtyminen ilmastoneutraaliin talouteen voidaan toteuttaa Euroopan kilpailukykyä samalla vahvistaen. Siirtymän eturintamassa oleminen luo kaupallisia mahdollisuuksia ja avaa uusia markkinoita uusille korkealaatuisille tuotteille, innovaatioille ja teknologioille. Konkreettisten tulosten saavuttamiseksi vihreän siirtymän tukemisessa ja kiihdyttämisessä on tärkeää ottaa käyttöön kokonaisvaltainen ja käytännönläheinen lähestymistapa.

Reilu kilpailu ja toimivat sisämarkkinat ovat edellytys EU:n kilpailukyvyn ja yhtenäisyyden säilyttämiseksi. Suomen kannassa mainitut kokonaisvaltainen tulokulma teollisuuden vihreään siirtymään, jo olemassa olevien tukivälineiden tehokas käyttö sekä eri aloitteiden ja toimenpiteiden yhteisvaikutusten huolellinen arviointi ovat keskeisiä periaatteita. On hyvä, että Suomen kannassa mainitaan komission resurssitehokkuutta, kiertotaloutta ja hiilineutraalien vaihtoehtoisten materiaalien kehittämistä edistävien toimenpiteiden tärkeys.

On tärkeää, että Suomen kannassa korostetaan tarvetta EU:n tehokkaalle ja yhdenmukaiselle kilpailu- ja valtiontukisääntöjen täytäntöönpanolle, jotta elinkeinoelämälle voidaan turvata välttämätön toimintaympäristön ennakoitavuus ja tasapuolisuus. Pyrkimys reiluun ja avoimeen kilpailuun, toimiviin sisämarkkinoihin ja aktiiviseen kauppapolitiikkaan on oltava mukana EU:n keskeisimmissä tavoitteissa.

Tämän on myös näyttävä käytännön tasolla. Suomen Yrittäjät näkee, että valtiontukikilpailuun ja kaupanesteiden määrään liittyvistä kehityskuluista, niin EU:ssa kuin globaalisti, on oltava aidosti huolissaan. Huolestuttava kehitys on ollut nähtävissä jo pidempään, mutta viime vuosien kriisit ovat entisestään vahvistaneet ja kiihdyttäneet sitä. Tuilla kilpailu on vastoin EU:n sisämarkkinoiden perusperiaatteita.

Suomen Yrittäjät kannattaa ja tukee Suomen kriittistä suhtautumista valtiontukisääntöjen joustavoittamiseen strategisten alojen tuotannollisten investointitukien osalta. Tuotannolliset investointituet ovat erityisen haitallisia kansainvälistyneiden vientiyritysten kohdalla, mutta emme näe valtiontukiehtojen joustavoittamista tarpeelliseksi myöskään kotimarkkinoilla toimivien pk-yritysten osalta. Suomen kanta voisi olla nykyistäkin varauksellisempi koskien EU:n valtiontukipolitiikan perustavanlaatuisia muutoksia vastineena ajankohtaisiin Euroopan kilpailukykyyn liittyviin kysymyksiin. Suomen Yrittäjien näkemyksen mukaan kriisituille ei ole enää tarvetta vuoden 2023 jälkeen.

On tärkeää, että ilmasto- ja luontohaittojen vähentämisen yhteydessä Suomen kannassa korostetaan teknologianeutraaliuden periaatetta ja markkinaehtoisuutta. Pyrkimys ennalta valita voittavia teknologioita ei todennäköisesti johda parhaisiin mahdollisiin tuloksiin. Tässä yhteydessä olisi hyödyllistä myös erikseen korostaa hinnoittelun ja hintamekanismin tärkeyttä. Päästökauppa on osoittanut, että negatiivisten ulkoisvaikutusten hinnoittelu yhdistettynä toimivaan hintamekanismiin on erittäin tehokas keino jouduttaa suuria systeemitason ja investointikäyttäytymisen muutoksia. Päästökaupan tuleekin olla ilmastopolitiikan ensisijainen ohjauskeino ja sen kattavuutta sekä vaikuttavuutta tulee edelleen parantaa. Samaa toiminnan ulkoisvaikutusten hinnoittelun periaatetta tulisi mahdollisuuksien mukaan soveltaa päästöjen lisäksi myös luontohaittojen ehkäisemiseen.

Kansallisten erityispiirteiden huomioiminen ja jäsenmaiden riittävän liikkumavaran varmistaminen tulisi olla yksi EU-sääntelyn valmistelun keskeisimpiä tehtäviä. On siis hyvä ja tärkeää, että Suomi korostaa tarvetta huomioida kansalliset erityispiirteet ja jättää jäsenvaltioille riittävästi liikkumavaraa. Jäsenmaiden tulee aina voida valita vaikuttavimmat ja kustannustehokkaimmat keinot, myös lupamenettelyjen kehittämiseen ja nopeuttamiseen. Lisäksi kansallisten erityispiirteiden aito huomioiminen ja liikkumavara parantavat EU-sääntelyn hyväksyttävyyttä. Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että komissio huomioi valmistelutyössään ehdotusten vaikutuksia tasapainoisilla ja tutkittuun tietoon nojaavilla tavoilla. Myös Suomen kannassa on hyvä painottaa tutkitun tiedon tärkeyttä toiminnan vaikutusten arvioinnin taustana.

Suomen Yrittäjät pitää tärkeinä unionin aktiivisia toimia nykyisiin ja tulevaisuuden haasteisiin vastaavan osaamisen varmistamiseksi sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla. Kuten Suomen kannassa todetaan, osaamisen kehittäminen sekä koulutuksen ja tutkimuksen vahva yhteistyö ovat ensiarvoisen tärkeitä teollisuuden vihreän kehityksen, hiilineutraaliuden ja digitalisaation edistämisessä.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Roope Ohlsbom
ekonomisti